

Antti Hynninen

Ulkokehällä

Ulkokehällä

Christinelle

ANTTI HYNNINEN

ULKOKEHÄLLÄ

Kirjoituksia työstä, uskoista ja itsestä

© 2015 Antti Hynninen

Päällys ja taitto: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-318-744-3

Sisällysluettelo

ANTTI HYNNINEN	II
MITÄ ODOTTAA?	12
REINO	13
Rappio	15
Loppua kohti	20
HARTAASTI TOIVOEN	22
ERKKI	27
Uhrin poika	27
Vuosikymmenet	29
HALLITSEVA KATU	32
Kaupunkimaantiedettä	32
Lahjaton liikkuja	34
Henkisempää	37
KOKEMANI SUKU	40
Ida	40
Kaunis Veera	41
Sukulaissielu	44
Menevää väkeä	46
RAKSALLA	48
TYÖTÄTEKEVIEN AATE	52
Risteyksessä	52
Käytäntöjen kokeileminen	55

TAHKOAMISTA	59
Laaksoa ja kukkulaa	59
Pettymysten korkeakoulu	62
RELLU	66
Mitä vaaditaan kansainvälisiin tehtäviin aikovilta	66
MARSEILLE	69
Neuvostoliitto/Ranska	69
Nuorta miestä koulitaan	71
ISRAEL	75
Mikä tuuri!	75
Suojeluvaltiotehtävään	77
Toiminnan vapaus	79
Venäläisistä	83
Kollegiaalista	86
Ylellistä	88
ENCKELL	91
Komplekseja	91
Lyöty	95
Kirje	96
MATKA TÄHTEYTEEN	98
Kauppa- ja kehityskonferenssi	98
Aikansa eksotiikkaa	102

TÖPINÄ	107
Mainio komitea	107
Pyrkyri	109
Väyrystelyä	112
Onnettomia taapertajia	113
Jälkilöyly	115
 EGYPTI	 116
“Kehitysavun” hyödyntäminen	116
Ihmisiä ja tapahtumia	120
Kirjava arki	124
Tulevaisuus	125
 SUDAN	 127
Julmanhauska	127
Kenttähommissa	129
Voiman linjoja	132
 GENEVE	 135
Paljastumista vältellen	135
Päälliköksi	137
Lankojen vetelyä	141
Maallisia	145
 SENJA	 147
Melkein tapaaminen	147
Sisarpuoli	148
Tragiikka	149
 APUKOULU	 153
Juuret	153
Entä tänään?	154

PARIISI	160
Aika vekkuleita	160
Vanhoja ja uusia tuttuja	162
Perehtyminen maahan	165
Mainiota väkeä	168
Julkisuutta	169
Ontuvaa edistämistä	172
Vierailuja	174
 AARNE	 177
 JUUTALAIKUUDEN KOKEMINEN	 181
Pienestä pitäen	181
Kuka on juutalainen?	183
Kyvykkyys	186
 USKONTO JA KANSALLISUUS	 189
 VATIKAANIN PINTAA	 195
Alku ja loppu	195
Oikeata työtä	196
Valtio ja kirkko	199
 VATIKAANIN LONKEROJA	 204
Ainutlaatuisuus	204
Vallan ulottuvuuksia	205
Ekumeniaa	210

BERN	213
Perhekohtaistakin	213
Läheistä vaan ei tärkeää	214
Kumppani puolustuspolitiikassa	218
Mainostettu demokratia	219
Mahdollisuuksien hyödyntäminen	221
Oikein mukavaa	223
 SILMÄNKÄÄNTÄJIÄ	226
Isiltä peritty oppi	226
Kristinusko on tärkeä	227
Raamatunselitysooppi	229
Ei hyvä eikä paha	232
Määristä	234
Uuteen suuntaan	235
 KUOLEMAN KASVOJEN EDESSÄ	237
 Nimiluettelo	241

ANTTI HYNNINEN

Syntynyt Saarijärvellä 11.11.1940, ylioppilas Tampereen lyseosta 1960, valtiotieteen kandidaatti Helsingin yliopistosta 1965.

Puoliso Marie-Christine Schelpe 1980 lähtien.

Pääesikunnassa 1965-66, ulkoasiainministeriön palveluksessa 1966-2005, mm. hallinnollisen osaston päällikkö, suurlähettiläs Egyptissä ja Sudanissa, pysyvä edustaja Genevessä, kauppapoliittinen alivaltiosihteeri, suurlähettiläs Pariisissa, suurlähettiläs Bernissä ja samalla Vatikaanissa.

Ulkoministeriön virkamiesyhdistyksen puheenjohtaja 1974, pääluottamusmies 1975, ulkoasiainhallintokomitean jäsen 1974-75.

Yliluutnantti 1999.

MITÄ ODOTTAA?

Tämä kirja käsittää muistelmia ja erittelyjä sekä niiden yhdistelmiä.

Minua on muokannut kokemus, jota nimitän a-vitoseksi: avioton lapsi, joka adoptoitiin ainoaksi alkoholistin avioeroperheeseen. Uskon pystyneeni kertomaan jo viileästi uskomattomiltakin vaikuttavista ja kuitenkin dokumentoiduista käänteistä.

Kokemukseni diplomaattina kertyi etupäässä kansainvälisen talouden piiristä, mutta myös Lähi-idästä niin Israelin kuin Egyptinkin puolelta sekä ranskan ja saksankielisestä maailmasta. Ainutlaatuinen Suomen ulkosuhteiden historiassa on ryhtymiseni Neuvostoliiton ja Puolan etujen suojelijaksi Israelissa kuuden päivän sodan jälkeen 1967.

Työelämä oli muutakin, mm. koululaisen puurtamista seitsemänä kesänä miltei vailla lomapäiviä.

Uskontoon liittyvää diplomatiaa hoidin uran alussa ja viimeisessä vaiheessa. Kirjassa käsitellään muutoinkin uskoja ulkopuolisen silmin. Tunnen aihepiiriä etenkin vuosikymmenten lukemisista.

Järjestys on melko tarkkaan kronologinen. Tiedon biologisista sisaresta, äidistä ja isästä sain vasta myöhään aikuisiällä.

Joissakin kohdissa kirjoitan todistamastani tragiikasta. Lukija löytää huumoria miltei kaikkialta muualta. Olen koettanut muistaa myös itse-ironian ja ajoittaisen itsekritiikinkin.

Kiitän kirjassa lukuisia ihmisiä. Arvostelen harvoja, ja heistä vain aivan muutamaa nimellä, aina konkreettisessa asiayhteydessä. Yleisessä kansalaiskunnossa taidan olla kritisoimiani heikompi.

Espoossa 15.1.2016

Antti Hynninen

REINO

On tammikuun puoliväli 1987. Kävelen vaimoni Christinen kanssa Tampereen Kalevankankaan hautausmaan käytävää poispäin kappelista. Liukastun, tuhkauurnan kansi irtoaa ja osa sisällöstä varisee hangelle. En rupea lappamaan lunta takaisin urnaan. Viemme sen avattuun hautaan.

Kasvatusisäkseni aikoinaan lähteneen Reino Olavi Hynnisen elämä päättyi 2.1.1987 Tampereen Hatanpään mielisairaalassa. Hautajaisväki käsitti kaksi henkilöä, Christinen ja minut. Pappi oli tehnyt esityöt huolellisemmin kuin jotkut muista kuulemistani. Jaksoin silti vain hetken liikuttua todistelusta, että Reinon elämässä oli ollut myös myönteisiä puolia. Niukasti minun kannaltani. Paitsi ehkä se seikka, että hän suostui ottamaan minut kasvatiksi keväällä 1941. Aviottomana lapsena Karstulassa ja Saarijärvellä tuskin olisin saanut biologisen äitini minut luovuttaessaan toivomaa koulunkäyntimahdollisuutta.

Reino syntyi Viipurissa postinkantajan ainoaksi lapseksi 8.7.1908. Perhe muutti muutaman vuoden kuluttua Mikkeliin, jossa alkoholisoitunut isä Aaron menehtyi syksyllä 1918. Äiti Sigrid Maria, omaa sukua Keltanen, palasi Viipuriin, missä hän hankki niukan elannon vanhojen vaatteiden torikauppiaana. Hän kuoli viisissäkymmenissä 1930-luvun puolivälissä. Reino kävi ammattikoulun, harjoitteli puodissa ja siirtyi sitten kauppakouluun. Siellä hän kuulemma oli eräs kaikkien aikojen lahjakkaimpia oppilaita. Kesällä 2013 arkistossa Mikkelissä tarkistaessani havaitsin, että todistukset löytyvät vasta seuraavasta vuosikurssista lähtien. Hän teki kunnon jälkeä Itä-Suomen Rautakaupan palveluksessa ja nousi jo 24-vuotiaana myyjästä kauppamatkustajaksi.

Isä ei kertonut minulle vanhemmistaan tai työstään. Tapasin vain kerran sukulaisen, hänen äitinsä puoleisen serkun. Tämä tuli meille Tampereelle karhuamaan isälle antamaansa lainaa. Äitini maksoi silloinkin.

Vihkiminen avioliittoon 29.6.1910 Viipurissa syntyneen Ida Rakel

Erflundin kanssa tapahtui 1.4.1933 kaupungin tuomiokirkossa. Aprilipäivä osoittautui sopivaksi symboliksi tuolle liitolle. En tiedä juuri mitään heidän yhteisestä elämästään sodan edellä. Ei tullut puheeksi. Albumista löytyy kuvia; kaunis pari rannalla, jaettu kuoroharrastus, nuorten retkiä ja molemmilta ainoaksi jäänyt ulkomaanmatka Viroon laulujuhlille. Heidän elintasonsa nousi. Kauppamatkustajalle kuului autokin. Reino sai vielä loppuaikoinaan laitetuksi ilmoituksen Aamu-lehteen vuoden 1938 mallisen mustan Chevroletin myynnistä.

Muutimme Jyväskylästä Viipuriin alkukesästä 1942. Isä piti siellä siten kaksi vuotta omaa rautakauppaa. Varhaisimmat muistikuvani ovat keväältä ja alkukesästä 1944, Viipurista sekä sen lähistöllä Karisalmella sijainneelta vastikään valmistuneelta mökiltä. Onnellisia välähdyksiä mielessä, niistä yhdessä isä mukana. Valokuvat näyttävät nekin todistavan harmoniaa.

Vahva muisto jäi siitä, että naapurin ortodoksisissa hautajaisissa vedin parrasta avoimessa arkussa maannutta vainajaa, naapuriamme Karhun ukkoa. Oli varmaan sminkattu niin elävän näköiseksi.

Sota lähestyi meitä. Muistan, miten istuin äidin sylissä kun mökin kuistin pienet somat ikkunaruudut helisivät taistelujen kaukaa tuomasta ilmanpaineesta. Junalippu Viipurista Sortavalan ja Joensuun kautta Sisä-Suomeen 16.6.1944 on minulla jäljellä. Lähdimme aika myöhään, kun Viipuri menetettiin jo 20.6. Uusimmat tiedot väittävät, että 9.6. kaupunkia oli lähestynyt satamääräinen pommikonelaivasto, joka kuitenkin jouduttiin huonon sään vuoksi kutsumaan takaisin. Siinä olisivat tuhoutuneet kaupungin ohella ne rautatieyhteydet, jotka sallivat suomalaisten joukkojen siirtämisen Itä-Karjalasta Kannakselle. Ja siviilien evakuoinnin. Matkasin äitini kanssa. Elisenvaaran lähellä täytyi syöksyä ulos junasta. Nostin pääni ojasta, koska ei saanut, ja näin edessäni ilmatorjuntatykin.

Vietimme muutaman kuukauden jaksot Jalasjärvellä ja Alavudella ennen siirtymistä Porin lähistölle Nakkilaan 1945. Majailimme evakoina räätäli Koskisen vinttikerroksessa parisensataa metriä Suomisen nahkatehtaalta. En muista Reinoa paljon nähneeni. Hän oli jo enim-

mäkseen töissä Tampereella, jonne siirryimme alkuvuodesta 1946. Asuimme ensin uudessa, mutta puulämmitteisessä pienessä kerrostalossa Osmonmäellä, aika lähellä Tammelan toria. Hämeenpuisto 35:een muutimme 1948. Kaksio siellä pysyi kotinani aina vuoteen 1960. Tai pikemminkin asuntonani.

Rappio

Isä perusti 1947 Kuninkaankadulle menestymään lähteneen Talousrauta-kaupan. Meille kertyi maallista hyvää, kuten kesäpaikka Lempälän Hakkarissa. Se sijaitsi lapsen kannalta edesvastuuttomalla paikalla, vuolaan Kuokkalan kosken niskalla. Siellä ei uskaltanut opetella uimaan, ja soutamaan piti lähteä ripeästi aina ylävirtaan. Toinen pelko liittyi matkustamiseen. Pysäkiltä tultaessa oli käveltävä parin lankun levyistä käytävää rautatiesillalla. Jos juna sattui kohdalle, se pyyhkäisi metrin päästä. Painajaiseni lakkasivat vasta aikuisena.

Ensimmäisiä kouluvuotia leimasivat ahdistus sekä jatkuvat sairaudet, kuten kahdesti toistunut keuhkokuume ja pahat ihottumat. Reino joi runsaasti – hoidossa ensi kertaa 1949 – mutta pystyi hoitamaan työnsä. Lukemattomia kertoja kuulin, miten äiti soitti miehensä perään kaupungin kapakoihin. Opin myös, että vastauksissa valehdeltiin. Isä osasi lahjoa portsarit. Ehkä tuo jatkuva epävarmuus – jolle perustaa olivat luoneet myös muutot – selittää, että minulle jäi harvoja muistikuvia. Kesiin Hakkarissa sentään mahtui joitakin tyydyttäviä hetkiä, etenkin äidinpuoleisten sukulaisten käydessä tai saunan lämmityksessä, mutta toisaalta myös isän määräämää orjatyötä liiterissä ja kasvimaalla. Itse hän ei osallistunut. Kalastushommansa hän hoiti yksin. Olisi ollut kiva käydä ongella yhdessä.

Ida-äitini asianajajan laatimassa, 10.6.1952 päivätyssä kanteessa lukee: ”Kun mieheni, Tampereen kaupungista oleva liikemies on jo pidemmän aikaa jatkuvasti väärinkäyttänyt väkijuomia laiminlyöden velvollisuutensa osallistua perheen elatusmenoihin ja lisäksi hävittäen, paitsi

oman yksityisen omaisuutensa, myöskin minun yksityistä omaisuuttani ja kun yhteiselämän jatkaminen hänen kanssaan on tämän vuoksi muodostunut mahdottomaksi, olen pakotettu kunnioittaen anomaan, että hänet kutsutaan ja haastetaan kuultavaksi ja vastaamaan Raastuvanoikeuteen kanteeseeni, jossa edellä mainitulla perusteella tulen vaatimaan, että minulle myönnetään miehestäni avioero, että lapsemme lyseolainen Antti Hynninen, synt. 11/11 1940, uskotaan minun huoltooni ja kasvatettavaksi...” Äitini vaati lisäksi vahingonkorvausta ja kuukausittaista elatusapua sekä oikeutta yksin poikansa kanssa käyttää jo alunperin hänen nimiinsä hankittua omistuskaksiota.

Talousrauta oli tuolloin mennyt konkurssiin, ja kesäpaikka myyty. Lainarahalla perustettu tukkukauppa Rautapiste oli sekin valumassa kurkusta alas. Jonakin päivänä äiti saattoi havaita, että hänen miehensä oli vienyt hänen turkkinsa panttilainaamoon, toisen kerran taas pöytähopeat. Kuviteltakoon myös pikkupojan tunteita, kun hän huomaa että isäksi mainittu, samassa taloudessa asuva henkilö on varastanut hänen vuosia hartaasti keräämänsä postimerkki- ja tulitikkuaskien etikettikokoelman. Ja äidin vähistä varoista hänelle ostaman käytetyn polkupyörän.

Hyvä naapurimme Liisa Hagfors todisti oikeudessa, ”että vastaaja oli myös viime kuukausien aikana jatkuvasti juopotellut sekä ollut myöskin jo aamupäivisin väkijuomia nauttineessa tilassa tuoden vieraita miehiä kotiinsa, että todistaja ei ollut vastaajaa juuri selvänä nähnytkaan ja että juovuksissa ollessaan vastaaja oli poikaansa puhutellut komentavassa äänilajissa”.

Raastuvanoikeus myönsi eron ja oikeuden asuntoon sekä tuomitsi Reino Hynnisen maksamaan oikeudenkäyntikulujen lisäksi vahingonkorvauksen ja elatusapua.

Kotihelvetti siis loppui? Ei ollenkaan, vaan jatkui tiiviisti vuoteen 1960, jolloin lähdin asevelvollisuutta suorittamaan ja sitten Helsinkiin opiskelemaan. Äitini ei näet hennonnut heittää miestänsä kadulle. Vetosi kristilliseen vakaumukseensa. Ida oli kaikki kaikessa minulle, ja minä luultavasti hänelle. Silti hän tuli melkein tuhonneeksi minut.

Hylätty poika kulkeutuu Keski-Suomesta Viipurin ja evakkotaipaleen päätteeksi Tampereelle. Hän varttuu ankeissa oloissa alkoholistin avioero-perheessä, siihen ainoaksi adoptoituna aviottomana lapsena. Biologisesta suvustaan hän saa tietää hämmästyttävän kääntein vasta vuosikymmenten mittaan.

Diplomaatinura johtaa alivaltiosihteeriksi saakka. Aiheiden kirjo ja käsittelytapa kirjassa poikkeavat tavanomaisesta. Paljon painoa on laitettu Lähi-idälle sekä uskontodiplomatialle.

Kerrontaa ryydittää ironia, itseinkin kohdistuva.

ISBN: 978-952-318-744-3

www.bod.fi

